

MARTS 2021

BESKYTTELSE AF YTRINGSFRIHEDEN NÅR SOCIALE MEDIER FJERNER INDHOLD

Ulovligt indhold på sociale medier skal fjernes, men det skal ske uden at underminere borgernes grundlæggende ret til ytringsfrihed og retssikkerhed. Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at regeringen og Folketinget fastsætter regler, der sikrer, at beskyttelsen af ytringsfriheden også gælder på sociale medier. Derudover bør regeringen og Folketinget oprette et nævn, der kan vurdere konkrete sager om fjernelse af indhold på sociale medier, og lave en vejledning til borgere om, hvordan de kan anmelde potentielt ulovligt indhold samt klage over indhold, der er taget ned.

LOVPAKKE

EU-Kommissionen præsenterede i december 2020 et udspil til en omfattende lovpakke, der både ser på sociale mediers ansvar for ulovligt indhold og på deres indvirkning på andre grundlæggende rettigheder, ikke mindst ytringsfriheden.

FORPLIGTET TIL AT FJERNE ULOVLIGT INDHOLD

EU's udspil tager udgangspunkt i de gældende regler i EU's e-handelsdirektivet og slår dermed fast, at sociale medier er uden ansvar for brugerens indhold, så længe de straks fjerner ulovligt indhold, når de får kendskab til det. Dette kaldes for "notice-and-take down" princippet. I modsat fald kan sociale medier ifalde et medansvar for ulovligt indhold efter de almindelige strafferetlige regler.

Som noget nyt forpligter udspillet fra EU-Kommissionen sociale medier til at handle hurtigt overfor ulovligt indhold på baggrund af en konkret henvendelse, herunder at de hurtigt underretter den der anmelder ulovligt indhold om, hvilke foranstaltninger de har truffet.

Samtidig vil EU-Kommissionen stille en række krav til sociale mediers praksis, når de fjerner indhold. Dette gælder både for ulovligt indhold, og for lovligt indhold, der fjernes, fordi det strider mod de sociale mediers egne regler.

Institut for Menneskerettigheder finder samlet set, at forslaget har flere gode elementer, der sigter mod at øge beskyttelsen af den enkelte borgers rettigheder.

Det er dog problematisk, at sociale medier fortsat vil skulle afgøre ulovligheden af enorme mængder indhold, uden de retsgarantier og den beskyttelse af ytringsfriheden, der gælder for staten.

YTRINGSFRIHEDEN

Ytringsfriheden regulerer som udgangspunkt forholdet mellem stat og borger. Kort sagt betyder retten til ytringsfrihed, at ytringer, der ikke er forbudt ved lov, er tilladte. Når sociale medier fjerner indhold, fordi det strider mod deres egne regler, griber det formelt set ikke ind i ytringsfriheden, fordi de er private virksomheder og ikke staten.

I praksis har det imidlertid stor indvirkning på borgernes ytringsfrihed, fordi de sociale medier spiller en så væsentlig rolle for den offentlige samtale.

I de situationer hvor sociale medier skal træffe afgørelser med udgangspunkt i dansk straffelov, må borgerne have den beskyttelse af deres ytringsfrihed, som menneskeretten foreskriver. Her er det statens ansvar at sikre, at ytringsfriheden ikke krænkes.

RETSSIKKERHEDEN

Det retssikkerhedsmæssige problem ved at lade sociale medier regulere brugernes ytringer opstår, fordi de skal afgøre ulovligheden af store mængder indhold, uden de retsgarantier, der ville gælde, hvis det var staten. Der er ingen uafhængig dommer, ingen gennemsigtighed, intet tilsyn og ingen klagemulighed.

Problemet forstærkes, når sociale medier for at undgå bøder skal foretage vurderingen af, om indhold er ulovligt og dermed skal fjernes med kort tidsfrist. Dette skaber en risiko for overregulering, hvor mere indhold end nødvendigt fjernes. Denne risiko for overregulering er dokumenteret i flere undersøgelser.

ANBEFALINGER

Udspillet fra EU skal nu forhandles og vil, når det træder i kraft, være gældende for alle medlemslande. Danske regler på området må derfor tage udgangspunkt i den retlige ramme, som de nye EU-regler udstikker.

Ved siden af EU-reglerne er der imidlertid behov for, at Folketinget styrker beskyttelsen af ytringsfriheden, så der tages højde for de retssikkerhedsmæssige problemer ved at lade sociale medier afgøre ulovligheden af store mængder indhold.

Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at den danske regering og Folketinget i forbindelse med forhandlingen og gennemførelsen af de nye EU-regler får:

- Fastsat regler, der sikrer, at beskyttelsen af ytringsfriheden også gælder på sociale medier.
- Etableret et uafhængigt dansk nævn med en dommer for bordenden, der kan vurdere konkrete sager, og hvortil borgere, der har fået indhold fjernet, kan klage. Nævnet kan fx etableres med inspiration fra Pressenævnet med delvis finansiering fra sociale medier selv.
- Udarbejdet en vejledning til borgere om, hvordan de kan anmelde potentielt ulovligt indhold på sociale medier og
- En klagevejledning til borgere, der har fået indhold fjernet eller er blevet udelukket fra sociale medier.